

Lieve gemeente,

Verleden week is de moeder van Hugo Borst overleden.

Zij is bekend geworden omdat haar zoon Hugo, een bekende Nederlander, een boek heeft geschreven over haar en over hoe zij in het verpleeghuis werd verzorgd.

Dit manifest leidde ertoe dat er onderzoek werd gedaan naar de verpleeghuizen en dat er ook extra geld van de overheid naar toe is gegaan.

Ik moest aan dit verhaal denken bij het lezen van het gedeelte van vanmorgen over de kinderen die hun geld aan de tempel geven in plaats van het te gebruiken voor de zorg van hun ouders.

Het is een vraag die iedereen kent vanuit ons eigen leven en met betrekking tot het geld van de overheid.

Waar gaat het naartoe?

In de discussie die Marcus hier beschrijft klaagt Jezus de Farizeeën en Schriftgeleerden aan, dat zij de mensen stimuleren om het geld aan de tempel te geven in plaats van aan de zorg van hun ouders te besteden.

Het is in strijd met Gods wet, zegt Jezus hier.

Jullie verliezen het doel van die Wet, van de Thora, uit het oog met al jullie bepalingen.

Er staan meer discussies in de Bijbel tussen Jezus en de Farizeeërs en vaak krijgen we de indruk dat zij het hartgrondig met elkaar oneens zijn. Maar dat kon wel eens gezichtsbedrog zijn.

Waarschijnlijk is Jezus in zijn jeugd ook naar een school van de Farizeeërs gegaan om de Bijbel te bestuderen, zoals alle Joodse jongens dat deden.

En op die scholen, in de studiezalen van de Rabbijnen, was het gebruikelijk om met elkaar in discussie te gaan over hoe de Bijbel, de Thora, de wet van Mozes uitgelegd moest worden.

Hoe moet je al die geboden die daar in staan uitleggen, begrijpen en toepassen.

En zo'n discussie kon er behoorlijk fel en stevig aan toe gaan.

We zien dat zich in het verhaal ook een dergelijke discussie afspeelt. Dus het is eigenlijk geen ruzie of onenigheid die we hier tegenkomen, maar een discussie die uiteindelijk gaat om de vraag hoe de Wet van Mozes uitgelegd moet worden en actueel kan blijven.

Hoe houden we Mozes actueel?

Dat is een vraag van nu, maar ook een vraag van toen, uit de tijd van Jezus.

Het is een vraag die we hier in de kerk ook vaak stellen: hoe houden we de Bijbel actueel, zodat die ook een woord voor vandaag en voor ons leven kan zijn.

Vaak lijkt het alsof de Bijbel achterhaald is en niet meer van deze tijd. Maar dat zou best wel eens anders kunnen zijn.

De Farizeeërs stelden in hun voortdurende discussies de vraag: Wat zegt Mozes over.....?

Wat zegt Mozes over het leven van vandaag, het leven hier en nu?

Zoals wij ook wel de vraag stellen: wat zegt de Bijbel hierover?

Wat zegt de Bijbel bijvoorbeeld over abortus, over euthanasie, over zelf gekozen levens beëindiging, over homoseksualiteit enz.

Het antwoord kan simpel zijn: niets.

Want dergelijke vragen bestonden toen in de tijd van de Bijbel niet.

En dat was in de tijd van Jezus niet anders.

Ook toen al stelden de omstandigheden voor vragen waarop de Bijbel geen kant-en-klare antwoorden geeft.

Zoals: moet je al de geboden houden in de Ballingschap?

Moet je de Romeinse bezetting verdragen of bestrijden?

Vragen waar men ten tijde van Jezus mee bezig was en waar men geen pasklaar antwoord in de Bijbel voor vond.

En we kunnen dan de vraag stellen: wat heb je aan zo'n oude Bijbel als het gaat om de vragen van vandaag?

Daarop probeerden de Farizeeërs toen een antwoord te vinden en daarop probeerde Jezus een antwoord te vinden.

En daarover gaan ze dan met elkaar in discussie.

Want hun antwoorden verschilden nogal van elkaar, net zoals de antwoorden bij ons ook sterk kunnen verschillen tussen mensen van de ene kerk en mensen van een andere.

De Farizeeërs probeerden voort te bouwen op de Wet van God, op de Thora, door steeds nieuwe, strengere regels erbij te maken.

Zij waren nl. bang om de heilige wetten van de Thora te overtreden.

Daarom maakten ze deze nieuwe regels erbij, zodat wanneer je deze regels overtrad, je in ieder geval de regels van de Thora nog niet had overtreden.

Een muur om de Thora worden die regels daarom wel genoemd, als een bescherming om de Thora.

Ook als je over die muur bent dan heb je nog steeds niet de Thora overtreden.

Dat is prachtig natuurlijk, maar het geeft wel heel veel regels.

Het wordt zo een godsdienst van 'moeten' en 'niet mogen'.

U kent dat vast nog wel van vroeger: op zondag moest je naar de kerk.

En er waren allerlei dingen die niet mochten: niet fietsen, niet zwemmen, niks kopen.

Al deze regels en verordeningen leverden dan een netwerk van nieuwe bepalingen op, een overgewicht aan geboden, waardoor de mensen aan de ketting gelegd werden.

'Een juk', noemt Jezus het.

En het probleem is dat je niet zozeer God ermee dient, maar wel elkaar de maat neemt.

Jezus biedt een alternatief: Mijn last is niet zwaar en mijn juk is licht, zegt hij.

Want een godsdienst moet ruimte en vrijheid bieden, en nieuwe adem geven en troost.

Jezus zoekt naar de bedoeling, de geest van de geboden.

Wat is de diepste bedoeling ervan.

Waar gaat het God om als Hij mensen de weg wijst.

Wat is nu de uiteindelijke bedoeling van al die wetten en regels.

Waarom is die Wet eigenlijk gegeven?

Op zoek naar de kern van de Wet vat Jezus zo heel die Thora in 1 zin samen:

Je moet, de Heer, je God liefhebben met alles wat je bent, en dat is hetzelfde als de ander liefhebben als was je het zelf.

Dat is de spil waar alles om draait.

Liefde als de adem, de drijfveer en de spil van het leven.

Respect, mededogen en medemenselijkheid ten opzichte van elkaar.

We zien dat wat er met de hele Thora is gebeurd ook gebeurd is met de Tien Geboden.

Ze zijn verworden tot een: Je moet dit en je moet niet dat.

Maar het eerste gebod waar de Tien Geboden mee beginnen, luidt:

“Ik ben de Heer, jullie God, die jullie uit Egypte bevrijdde.”

En wil je die vrijheid bewaren, willen jullie leven als vrije mensen, houd je dan aan deze geboden.

Geboden waar in staat hoe je om moet gaan met elkaar, zodat ieder mens in vreugde en in vrijheid kan leven.

Dat is de kern en de centrale boodschap van de Bijbel: het is een bevrijdende en verlossende boodschap.

Hoe je kunt leven als vrij mens met de mensen om je heen.

En als je dan naar die geboden kijkt dan zijn die ook voor ons nog hoogst actueel.

Kijk maar naar wat er om ons heen gebeurt: naar het doen en laten van de overheid, naar de manier waarop mensen met elkaar omgaan.

Kijk maar naar de discussies op de social media als er een beladen onderwerp wordt aangesneden.

Hoe gaan we met elkaar om?

In de Tien Geboden, in de Thora en in de hele Bijbel staat hoe het zou moeten.

En we weten allemaal hoe we het niet doen.

De discussie tussen de Farizeeërs en Jezus is dus een gevecht tussen de letter van de wet en de geest ervan.

In het Bijbelgedeelte van vandaag spitst deze discussie zich toe op de reinheidswetten.

De Farizeeërs merkten dat de discipelen niet hun handen wassen voor het eten.

Ze spreken Jezus erop aan: waarom wassen zij hun handen niet?

En zijn antwoord is: Omdat jullie je druk maken om de buitenkant en omdat jullie vergeten dat die buitenkant de uitdrukking is van de binnenkant.

Het gaat erom hoe schoon je van binnen bent.

Hoe rein of verontreinigd is je geest, zijn je gedachten, je bedoelingen?

Hoe zit het met je hart?

Jezus draait het om:

We worden niet onrein van wat we van anderen oplopen of van wat we binnenkrijgen.

Dat komt er net zo hard weer uit, zegt Jezus nogal plastisch.

Niet mensen maken ons onrein.

Dat is religieuze smetvrees.

Ons eigen hart is de bacterie bron.

Niet omdat een ander ons heeft aangeraakt of heeft besmet zijn we onrein.

Maar omdat ons eigen hart een bron is van slechte gedachten, kwaadaardigheid, bedrog, afgunst, hoogmoed en ga zo maar door.

Dus hoe houden we dat oude woord van de Bijbel actueel?

Niet door naar een ander te kijken en die te beoordelen.

Maar door naar ons eigen hart te kijken, wat daarin leeft.

Een mens heeft goede en slechte neigingen in zijn hart.

Twee verschillende neigingen zou je kunnen zeggen: een neiging ten goede en een neiging ten kwade.

En met die twee kanten van je hart moet je allebei God dienen.

Dus niet negeren, niet doen alsof het verkeerde er niet is, want dan bedriegen we alleen onszelf maar.

Maar we moeten die twee neigingen, die twee kanten van ons hart richten, de goede kant op sturen.

We moet er God mee liefhebben en dat doen we door zorg voor de naaste, voor het milieu, voor de hele schepping.

Een verhaal van de Indianen vertelt het zo:

Op een avond vertelde een oude Cherokee-indiaan aan zijn kleinzoon over de strijd die zich binnenin mensen afspeelt.

Hij zei: "Mijn zoon, de strijd gaat tussen twee 'wolven' binnen in ieder van ons.

De ene heet Kwaad.

Het is woede, afgunst, jaloersheid, verdriet, hebzucht, arrogantie, zelfmedelijden, schuld, wrok, minderwaardigheid, leugen, valse trots, superioriteit en ego.

De andere heet Goed.

Het is vreugde, vrede, liefde, hoop, sereniteit, nederigheid, vriendelijkheid, trouw, medeleven, grootmoedigheid, waarheid, compassie en geloof.”

De kleinzoon dacht er even over na en vroeg toen aan zijn grootvader: “Welke wolf wint?”

De oude Cherokee antwoordde eenvoudig: “Diegene die jij te eten geeft.”

Leven vanuit een rein hart.

Meester Eckhart heeft aan zijn leerlingen geleerd dat de wereld de plaats is waar God zichtbaar wordt.

We kunnen God zien in alles wat er gebeurt in Gods naam.

Zo hield de Joodse filosoof Emanuel Levinas meer van de Thora dan van God.

Hij was niet geïnteresseerd in God als opperwezen, dat in elke situatie aan de touwtjes trekt, maar in dat wat er in ‘Gods’ naam gebeurt.

Het gaat om de oproep die er van zijn naam uitgaat, in het hier en nu.

Dat is leven vanuit een rein hart en dat is nog altijd hoogst actueel.

Amen